

TYPO-
grafiske
MEDDELELSER

Utgitt av Oslo Grafiske Fagforening
Nummer 3 | 2011 | 96. årgang

Muligens vil dere se på overskriften som svært optimistisk, valgresultatet tatt i betraktning. Men ingenting er umulig, det tar bare litt lengre tid.

Joda, det finnes utfordringer. Rundt 35 prosent av oslofolk synes det er uinteressant å stemme. Høyresida er gjenvalgt nok en gang, sjøl om Oslo Frp ble halvert og Oslo KrF gjorde det dårligste valget noensinne. Den rødgrønne leiren endrer mandatfordelingen seg imellom, men kapper ikke mandater fra den borgerlige blokka. Hva betyr det for oslofolk?

Høyresida arbeider for at markedet skal bestemme mer og mer, på bekostning av rettigheter som omfatter alle, og de folkevalgte innflytelse. Strategien er skattelette, redusert offentlig velferd, salg av statlig og kommunalt arvesølv

samt konkurranseutsetting og privatisering. I Oslo betyr det kutt i bydelsbudsjettene, færre ressurser til skolen sjøl om antall elever øker, mer sosial dumping i offentlig sektor og mer stoppeklokkeomsorg for bestemor på anbud. Dette godtar Oslo Venstre og Oslo KrF.

Hvorfor stemmer så folk på dette? Det er minst fire svar. Det ene er at valgkampen hadde lite fokus på skillelinjer i oslopolitikken. Oslo Høyre kjørte en spesielt apolitisk valgkamp og fokuserte på Stang inn og ut. I alt personfokuset ble det borte at å stemme på de borgerlige betyr at flere blir lønna under tariffen og økte forskjeller.

Det andre er de rødgrønnes egen politikk og valgkamp. Sitter man allerede på gjerdet, er det ikke lett å se de politiske forskjellene selv om de er der. Vår parti-blokk må skjerpe seg. De rødgrønne og spesielt Oslo Arbeiderparti som det største opposisjonspartiet, har mye å vinne på en klarere profil mot økte klasseskiller og for andre løsninger enn det Oslo

Høyre står for.

Del to om politikken dreier seg om Oslo som regjeringsbyen. En klarere venstresideprofil i regjeringskvartalet gjør det lettere å slåss for et rødgrønt flertall i Oslos gater. Å gå mot midten slik LO-lederen tar til orde for, er en taperstrategi for våre krav og løsninger.

Det tredje er at vi må finne ut av hvordan vi knekker hjemmesitterkoden. Det er ikke nok å oppfordre oslofolk til å bruke stemmeretten.

Det fjerde er oss sjøl. LO i Oslo gjennomførte en selvstendig valgkamp til støtte for den rødgrønne blokken. Vi trenger mer aktivisering, enda klarere krav til partiene og en tålmodig folkeopplysning om både høyresida og våre løsninger. Vi veit fra tariffoppgjør at ting tar tid. Det er egentlig bare tida og veien skal vi vinne kommunevalget i 2015.

Roy Pedersen, leder i LO i Oslo

FORSIDEBILDET:

Så var det slutt.

Lyset er slukket og det er mørkt i lokalene til Dagblad-Trykk. En æra innen norsk avistrykking er over. Adolf Larsen var en av de som var tilstede på gravøllet.

Se flere bilder på side 4- 5- og 6.

Foto: Håvard Sæbø, Magasinet

Innhold nr. 3 2011:

Side 3: Debatt. Roy Hansen **Side 4-5-6:** Dagblad-Trykk. Siste skiftet **Side 7:** Visste du, Styrespalta og Lønnsberegning for lærlinger i grafisk **Side 8:** OGFs medlemsundersøkelse **Side 9:** Ny AML. Advokat Hans Christian Monsen i Fagforbundet **Side 10-11-12:** Feriehjemmene **Side 13:** Rammevilkår ved bokproduksjon i Norge **Side 14-15:** Sykler de fortsatt på vannet? og Slik var det å jobbe i KK (- ikke Kvinner & Klær) **Side 16:** Landsmøte i Fellesforbundet og delegatene **Side 17:** Sommerpatruljen **Side 18-19:** Avdelingen i Østfold og allmengjøring og Sven Hugo Johannson er død, **Side 20-21:** Gjestespalte ved Sven Erik Skarsbø **Side 22:** En fornøyd Anita har vært på OGF seminar **Side 23:** Norway Cup **Side 24:** Historiepalta og Ørenberg Bokbinderi **Side 25:** Hornet på veggen. Denne gang, Kleiv Fiskvik **Side 26-27:** Vi gratulerer, møtedager for Oslo Typografenes Pensjonistforening, Oslo-litografenes pensjonistforening og Kontakt oss **Side 28:** Vi minner om halvårsmøtet til OGF

TYPO- grafiske MEDDELELSER

Medlemsblad for
Fellesforbundet, avd. 850, Oslo
Grafisk Fagforening.
Utkom første gang i 1876.

Ansvarlig utgiver: Terje Fjellum

ANITA FRØLAND
Andvord Grafisk • anita.froland@andvord.no

EVA-LILL BEKKEVAD
LO media • eva-lill@lo-media.no

LARS PENICK
lchri-pe@online.no

STIG OVE KUBBERUD
Hjemmet Mortensen Trykkeri
kubberud1987@hotmail.com

FINN JENSEN
finn.jensen@bluezone.no

PER CHRISTIAN JOHANSEN
Hjemmet Mortensen Trykkeri
per_joh2@gmail.no

BRITA BØRRESEN
Hjemmet Mortensen Trykkeri
brita.borresen@gmail.com

ADOLF LARSEN
adolf.larsen@fellesforbundet.org

Trykk: Andvord Grafisk as, et Staples selskap

Når det gjelder stoff og andre henvendelser, ta kontakt med Adolf på telefon 22 80 98 75.

Filmsatsparagrafen – ikke en avissak alene!

Med interesse leste jeg Tor Are Johansens artikkel, intervjuet med Anders Skattkjær og lederen i Typografiske Meddelelser i nr. 2 om Filmsatsparagrafen og dens betydning for avis-Norge.

Roy Hansen,
tidligere klubblleder ved Hjemmet
Mortensen

Og her ble det veldig mye avis. Hvorfor bare avis? Hva med oss andre som jobbet i grafisk industri? Hadde ikke filmsatsparagrafen noen betydning for oss? Flere spørsmål, og her er min versjon av tilblivelsen av Filmsatsparagrafen og dens betydning for oss som var tilknyttet siviloverenskomsten.

Selvfølgelig, filmsatsparagrafen hadde stor betydning for oss også. Ikke bare at den hadde stor betydning for våre arbeidsplasser, men jeg våger påstanden at vi i minst like stor grad var med på å legge grunnlaget for filmsatsparagrafen. Derfor føler jeg behov for å supplere det totale bildet av kampen for betjeningsretten, det press vi i siviltrykkeriene (les ukebladtrykkerier etc.) var utsatt for og den nytenkning vi etter hvert var nødt til å foreta, idet vi på mange måter IKKE hadde det samme riset bak speilet som avisene hadde.

La meg i kortversjon beskrive hva som skjedde i den bedriften jeg jobbet i, Forenede Trykkerier og siden Hjemmet Mortensens Forlag.

Altså filmsatsparagrafen oppsto ved tariffoppgjøret i 1966, iflg. Tor Are Johansen. Men allerede tidlig i 1964 begynte forpostfektningene mellom Kjell Mortensen (eier av Forenede Trykkeri-

er og FT Service) og Norsk Typografforbund (Roald Halvorsen) pr. brev om avtaleforhandlinger. Da hadde Mortensen gått til innkjøp av Lumitype 540 (et fotosatsanlegg som var epokegjørende den gang, og som stilte krav til de som betjente den). Forhandlingene resulterte i den første såkalte Lumitype-avtalen som ble undertegnet 2. mars 1964. Den sikret grafisk personale eneretten til betjening av Lumitypen samt at alt annet arbeid i avdelingen var forbeholdt grafisk faglært arbeidskraft. (Denne avtalen ble seinere omtalt av Gunnar Kokaas som forløperen til filmsatsparagrafen.)

Avtalen ble seinere reforhandlet og utvidet til også å gjelde Photon 713/5.

Forsøk på rasering av faget

I de kommende 30 åra ble vi stadig forelagt oss planer og forslag om lettelse i den inngåtte avtalen, spesielt med henvisning til at andre trykkerier hadde tillatt eller inngått avtale om lettelser i betjeningsreglene. Noe som i de aller fleste tilfellene var uriktige etter at vi også sjekket markedet for slike påstander.

Her kom filmsatsparagrafen oss til stor hjelp, selvfølgelig. Og som vi sjøl mente vi hadde litt av æren for, gjennom den tidlig inngåtte Lumitype-avtalen. I tett kontakt med OGF og NGF fikk vi stoppet forsøkene på rasering av fag og arbeidsplasser i Forenede Trykkerier, først fra vår hovedkunde, Ernst G. Mortensen og seinere fra eksterne kunder, bl.a. NRK/Programbladet.

Men kravet om at journalistene i forlaget skulle kunne skrive inn sitt stoff direkte inn i trykkeriets dataanlegg kom, og ble forsterket i 1984. Vi gikk i forhandlinger med trykkeriledelse, der forlaget var minst like sterkt inne med dette kravet, noe som endte med at klubben (i samråd med OGF og NGF) undertegnet dispensasjonsavtale om at journalistene i forlaget fikk anledning til å skrive 50% av sitt stoff inn i anlegget. Dette ble seinere utvidet til 100%.

En gang tidlig på 1990-tallet kom så kravet fra trykkeriledelsen (sikkert etter press fra forlaget) om at forlagets layouttegnere skulle kunne tegne layout, brette om sine sider på skjerm og sende til trykkeriets dataanlegg uten at typografene i trykkeriet ble delaktig i prosessen. Trykkeriledelsen sa i klare ordelag at de ikke tok noe ansvar for typografene skjebe i den sammenheng. Det ble opprør blant typografene, og kravet ble trukket tilbake. Men jeg tror dette var en prøve på å mykne opp «de steile» slik at de i den vi-

dere prosessen ville stå sterkere.

Og her er jeg ved poenget med den nytenkning vi var nødt til å foreta for i det hele tatt

å bli tatt seriøst ved innføring av de nyeste tekniske apparater som kom på markedet (interaktive ombrekningsskjermer som også senere kunne behandle bilder).

Vi var allerede fusjonert med Hjemmet, og Hjemmets trykkeri hadde en stund også syslet med det samme, og var allerede kommet langt i forhandlingene med sin såkalte Gipsy-avtale.

Felles forhandlinger ble så innledet om hvordan vi, Hjemmets trykkeris typografer og Forenede Trykkeris typografer, kunne overføres til layoutavdelingene i forlaget (Hjemmet Mortensen Forlag) mot at vi i fellesskap (typografer og layout-tegnere) skulle tegne layout, brette om sidene og sende disse til trykkeriet, alt gjort på skjerm (den gang Mac'er). Avtalen som ble inngått i 1993 og ble betegnet som god av OGF og NGF, og ble godkjent av forbundsstyret/landsstyret.

Seinere ble avtale inngått (3. september 1996) om at litografer/fotografer ble overført til forlagets billedbehandlingsavdeling og de enkelte redaksjoner for behandling av bilder. Fra da av ble de komplette sidene sendt fra forlaget til trykkeriet ved hjelp av grafiske medarbeidere i forlaget.

Når så lederen i TM nr. 2 betegner «det som framtidsrettet av AGK å gå foran ved å få på plass en avtale som sikret grafikerne bredere arbeidsoppgaver på desken» – hevder jeg at også klubbene i Forenede Trykkerier og Hjemmet i aller høyeste grad var fremtidsrettet ved å få til en avtale om det samme. Lenge før Aftenposten. Riktignok med forskjellige overenskomster, men tross alt.

Dette sier kanskje noe om at det var bredde og vilje også i de andre grafiske miljøene til å kjempe for fag og arbeidsplasser, og til å få på plass brukbare avtaler som sikret oss i nær framtid. Hva som skjer seinere er det vel ikke noen som tør spekulere i, er det vel?

Tilbake til utganagspunktet: Oppsummeringen fra Tor Are, intervjuet med Anders og lederen i TM var god, men i mine øyne ikke dekkende nok.

Etter 126 år kom siste skiftet

Dronningen av Frøya, Gerd Minde startet i trykkeriet i oktober 1987.

Det var med en følelse av vemod vi dro til Lørenskog og Dagblad-Trykk for siste gang. Når vi kom fram ble vi møtt av en stilig gjeng i dress, slips og slør, som skulle markere gravølet på en verdig måte.

Tekst og foto: Adolf Larsen

I registolen satt brødrene Jensen. Med henholdsvis 38 og 36 år bak seg i bedriften.

- Den dagen det ble offentliggjort at produksjonen av dagens Næringsliv skulle flyttes til Schibsted-Trykk forsto jeg at ledelsen kom til å legge ned trykkeriet. - starter Knut. Som er storebror og ansatt på Dagbladets trykkeri i

november 1972.

- Vi har hatt mange fine år her på Lørenskog, men de to siste har det stort sett vært nedskjæringer som har stått på programmet - fortsetter Knut, som har fungert som både faktor og tillitsvalgt.

Nå den siste tida har de bare produsert Dagbladet, i et opplag på noe over 80 000, og har ikke vært mer enn åtte trykkere av en total bemanning på 18. I toppåret omkring OL på Lillehammer var det 130 ansatte, og et totalopplag på vel 228 000 aviser av Dagbladet.

Vi har selvfølgelig vært med på både opp- og nedturer, og slik er markeds-kreftene - fortsetter brødrene Jensen. Men som du ser er oppmerksomheten merkbart mindre i dag enn når trykkeriet her ble tatt i bruk. Den gang var det ekstraavis, og stor ståhei. I dag er det ikke

noen fra ledelsen og eiere som engang møter fram!

Trykkeriet her ble tatt i bruk i 1989, og før det lå det i Dagbladets lokaler i Akersgata. Det var støperi, blysats og ulike varianter av høytrykk fram til flyttingen i 1989. Overgang fra Broadsheet til tabloid i 1983. Før det nye formatet var det stort sett 16 sider.

Siste investeringen kom for bare to år siden, når det nye pakkeriet kom på plass. Det skal også bli stående, men de to pressene skal tas ned. En for videre produksjon i Tyrkia, og en til gjenvinning.

Tida vil vise om pakkeriet igjen får selskap av trykkmaskiner som en løsning på det mye omtalte nye trykkeriprojektet for Østlandet.

Over: Gravøl, eller øl i grava? Fra venstre: Steinar Thorstensen, Gerd Minde, Knut «Kupper'n» Jensen, broder Harald Jensen, Bjørn Stenholen og foran Jarle Knutsen.

Til høyre: Mona Nilsen, med nesten 30 år i konsernet. Fra annonseavdeling og tilbake i midlertidig stilling i Havnelageret.

Under: Jensen & Jensen, Harald og Knut konstaterer at nå er det SLUTT!

Ingrid Grundt ble den siste klubblederen på pakkeriet. Ingrid tenker seg en framtid som lærer. Pakkeriet, som er fra 2009, fungerer med et nattskift på fire arbeidere. Det går unna med en fart på 36 000 aviser i timen, selv med innstikk. De siste avisene fikk et flott tonefølge med «The End» laget av The Doors og brukt i Coppolas film «Apocalypse Now».

Steinar Thorstensen, har en ansiennitet på 37 år. Startet i pakkeriet. Skal nå kjøre buss for Valdres turbuss.

Harald Jensen har trykket inn stoppknappen på pressa- og så er det slutt!

VISSTE DU AT?

21. juni 2011 er en historisk dag for Arbeidsmandsforbundet. Tariffnemnda vedtok å allmenngjøre deler av renholdsoverenskomsten.

Fra 1. september skal alle renholdere i private bedrifter her i landet minst ha en timelønn på 151 kroner og 67 øre, uansett om de jobber i et selskap med tariffavtale eller ikke. Dette er en stor seier i kampen mot sosial dumping i renholdsbransjen!

Dette er den første normallønns-overenskomsten som har blitt allmenngjort.

De andre allmenngjorte overenskomstene er minstelønnsoverenskomster

Lønnsberegning for lærlinger i grafisk

Det er tydelig fortsatt litt uklarhet i beregningen av lærlinglønn. Fra og med tariffoppgjøret i 2010, skal lønna, også for bedrifter i NHO Grafisk, beregnes med fra 35 til 60 prosent av laveste fagarbeiderlønn. I bedrifter uten tariffavtale skal beregningsgrunnlaget ikke være lavere enn overenskomstens minstelønn.

Beregnet ut fra dagens nivå vil det bety en lærlinglønn på fra 1950/uke for første halvår til 3350 fjerde halvår. Der hvor prosentlønn er lavere enn tidligere normallønnsatser skal disse satsene brukes til prosentlønn har kommet opp på samme, eller høyere nivå.

STYRE-SPALTA

Siden sist har styret:

- Gjennomført en medlemsundersøkelse blant de yrkesaktive medlemmene.
- Vært med på produksjon av valgkampbrosjyrer og arrangert paneldebatt i forbindelse med kommunevalget sammen med de andre avdelingene i Fellesforbundet.
- Deltatt på stand for LO i Oslo for utdeling av valgkampmateriell.
- Bevilget støtte til streikende arbeidere i et steinbrudd i Øst- Jerusalem.
- Vedtatt bevilgning til avskjediget klubbleder ved DHL Supply. Her er klubblederen, Monica Opke, avskjediget fra sin stilling. Sak er reist både for Oslo Tingrett og Arbeidsretten.
- Vedtatt bevilgning til ofrene for sultkatastrofen i Sør Sudan gjennom Norsk Folkehjelp.
- Vedtatt bevilgning til AUFs innsamling for gjenreising av Utøya.
- Vedtatt bevilgning til Trykkernes Landssammenslutning.
- Arrangert medlemsmøte med valg av landsmøtedelegater.
- Arrangert møte med styrene i to av pensjonistgruppene.

Ris og ros til foreningen

En glad og verdig vinner av iPhone, Stine Pfister. Typograf i Dagbladets annonseavdeling. Her sammen med OGFs organisasjonsarbeider Merete Warsla.

Etter en periode hvor de tillitsvalgte i OGF har fått liten respons på ulike aktivitetstilbud, gikk vi direkte til markedet. Eller medlemmene, som det heter i vårt tilfelle.

Etter en god del diskusjoner i AU og deretter styret, gikk vår spørreundersøkelse ut til alle yrkesaktive medlemmer i mai.

Ved fristens utløp hadde vi fått 380 svar, noe som må betegnes som en veldig positiv respons. Det er mulig at vi kunne oppnådde mer presise svar med mer eksakte spørsmål, men det er ikke noe medlemmene skal lastes for. Styret er uansett veldig fornøyd med gjennomføringen og har fått mye nyttig informasjon om hva medlemmene mener om oss. Undersøkelsen ble gjennomført ved at alle yrkesaktive medlemmer fikk tilsendt spørreskjemaet i posten, men med mulighet til å svare digitalt. En mulighet som flertallet benyttet seg av.

Selv om styret ikke har konkludert med hvilke lærdommer vi skal trekke ut av undersøkelsen, kan det allerede refereres noen funn.

Et stort behov

Klareste meninger var det når det gjelder informasjon til medlemmene. Her svarte gledelig mange at de i hovedsak var fornøyd med at OGF benyttet seg av ulike kanaler for å nå medlemmene. Det

er selvfølgelig et skille mellom medlemmer i bedrifter med tariffavtale, og de uten. De enkeltstående medlemmene benytter seg av e-post og meldinger på mobilen i større grad enn medlemmer i klubbene.

Gledelig var også bruken av avdelingens hjemmeside, mens mange etterspurte et fast nyhetsbrev for interesserte.

Noen (få) ville at avdelingen skulle utvikle en egen side på Facebook, mens andre i økende grad vil ha all korrespondanse på mobiltelefon. Når det gjelder slike utsendelser har vi i OGF hittil basert oss på egne systemer, og unge ansatte. Etter landsmøtet i Fellesforbundet vil det bli utviklet muligheter for utsendelser til medlemmer, alle, eller i grupper, i forbundets medlemsregister, Fane 2.

Aktiviteter

Når det gjelder avdelingens andre aktiviteter, som kurs og temamøter var ikke ønskene fra medlemmene så entydige. Ønsket om fortsatt skoloring er absolutt til stede, men både innhold og når folk ønsker å delta på kurs og medlemsmøter har nok endret seg.

Det er helt klart en utvikling mot en prioritering av rent faglig innhold, og ikke tillitsvalgtskoloring. Og et ønske om tidspunkter på hverdager, heller enn helgekurs som har vært det vanlige. Når det gjelder de faglige kursene sto også ønsket om en permanent klubb for mediefagfolk sterkt – en klubb som kunne drive en slik virksomhet i egen regi.

Et av kapitlene i undersøkelsen var en side med generelle kommentarer til avdelingen. Her var det mange flotte innlegg. Både positive for de tillitsvalgte og ansatte, men også en god del konstruktiv kritikk. Alt fra manglende oppsøkende virksomhet, flere medlemsmøter og ikke minst synspunkter på Typografiske Meddelelser. Både ros for innhold, og at det kommer et eget blad. Og mange meninger om form, hvor spesielt flere unge medlemmer finner bladet tungt og gammelmodig.

Flere av disse synspunktene vil styret komme tilbake til.

Vinneren er;

For de av dere som ikke har kikket på vår hjemmeside, kan vi avsløre hvem som ble trukket ut som den heldige vinneren av en iPhone.

Den verdige vinner ble Stine Pfister som er typograf i Dagbladets annonseavdeling i Havnelageret.

Hvis det ikke var for at OGF kan dokumentere sine trekninger godt, kunne vi sikkert blitt beskyldt for å trekke ut den med den «beste» besvarelsen. Stines kommentar under ris og ros til avdelingen lød:

– Jeg vil gjerne formidle at det er godt dere er der ute og at arbeidet dere gjør betyr mye for medlemmene i den turbulente tiden vi lever i. Tusen takk til alle! (ps: Dette skriver jeg ikke i håp om å vinne en iPhone.

Etter flere års arbeid fra noen ildsjeler har vi tillitsvalgte fått en ny kommentarutgave av Arbeidsmiljøloven. Etter at vi i lenge har måttet leve med en utgave med kommentarer fra det mange mener er arbeidsgiversiden, har vi nå fått en fra advokatene ved LOs juridiske kontor.

Arbeidsmiljøloven sett fra Folkets Hus

Tekst og foto: Adolf Larsen

Vi i OGF er så heldige at vi har en av medforfatterne i eget medlemsarkiv, så det var naturlig at vi oppsøkte advokat Hans Christian Monsen for å få en nærmere forklaring på hvorfor det var behov for enda en ny utgave. Monsen, som har sitt arbeid i Fagforbundet, har tidligere vært ansatt på LOs juridiske kontor, og enda tidligere ved Nationen. Monsen starter med historien.

- Første gang det ble produsert en kommentarutgave var i 1936, forteller han. – Og, naturlig nok siden loven den gang var en ren vernelov, var det kontorsjef ved Chefsinspektoratet for Arbeidstilsynet, Ferdinand Rømcke, som var forfatter. Etter hvert kom Odd Friberg inn som medforfatter, også han med sjefsbakgrunn fra Arbeidstilsynet.

-Kommentarutgaven til loven av 1958, ble forfattet av Friberg, men bygde videre på utgaven fra 1936. Senere kommentarutgaver til arbeidsmiljøloven har fra 1998 vært forfattet av Friberg sammen med advokatene Jan Fougner og Lars Holo. Begge er forretningsadvokater i ledende advokatfirmaer med i hovedsak store selskaper som klienter – etter vår oppfatning typiske arbeidsgiveradvokater. Eksempelvis representerte Holo SAS i deres sak mot de ansatte i Braathen. Etter at Friberg ga seg i 2003 er de senere utgavene forfattet av Lars Holo og Jan Fougner alene.

– Noe av kritikken mot disse utgavene er at det er mye av innholdet som har vært med siden 1936, og at de derfor framstår som håpløst umoderne, fortsetter Monsen, som presiserer at dette ikke er hovedinnvendingen mot tidligere utgaver, men at det er behov for en modernisering når hele setninger har fulgt med helt fra 1936.

Tolkninger og politikk

Det er et langvarig arbeid som ligger bak den nye boka, og mange har vært bi-

dragsyttere. De fleste av bidragsytterne er advokater i LOs juridiske avdeling, men noen, som Monsen, kommer utenfra.

– De fleste av oss mente at den nøytraliteten som lå i framstillingen og kommentarene tidligere forsvant da Fougner og Holo kom inn. I tillegg mente vi at det er større kompetanse omkring spørsmål som tariffavtalens stilling og ikke minst virksomhetsoverdragelse i våre rekker, presiserer Monsen. – En kompetanse som er prøvd ut gjennom rettspraksis.

Selv har han skrevet om informasjon og drøfting i bedrifter uten tariffavtale, samt om arbeidsgivers styringsrett generelt og i forbindelse med oppsigelse. For egen del mener han at også kapitlet om stillingsvern nå er vesentlig bedre enn i tidligere utgaver, men ikke minst at det er viktig politisk at LO kommer på banen i slike sammenhenger. LO kan ikke overlate lovtolkning til andre, med et annet mer arbeidsgivervennlig syn.

Det er slik, ifølge Monsen, at de aller fleste dommer bygger på tidligere dommer og rettspraksis i tillegg til lovverket. Og at det er allerede avsagt dommer som henviser til den nye loven.

Forskjellene

Som en illustrasjon på forskjellene fra eksisterende utgaver har Monsen i kapitlet om informasjon og drøfting innledningsvis tatt inn historien om streik-en ved Renault-Vilvoorde i 1997. Streiken – og årsaken til den – var den utløsende årsak til at det etter hvert

ble vedtatt et EF-direktiv om informasjon og drøfting.

Muligheten for regulering på EU-nivå av ram-mene for informasjon og drøfting ble først lansert i Kommisjonens sosiale handlingsprogram fra 1995. Arbeidet lå

deretter i dødvannet, blant annet fordi den europeiske arbeidsgiverorganisasjonen UNICE sa nei tilforhandlinger om en avtale på det europeiske plan.

Arbeidet skjøt først fart etter den såkalte Renault-Vilvoorde-saken. Fullstendig uventet erklærte Renault 27. februar 1997 at produksjonsanlegget i Vilvoorde skulle legges ned i juli samme år.

Reaksjonen blant de ansatte var sterk, blant annet ble fabrikkens okkupert, lageret av ferdigstilte biler ble holdt igjen og saken utløste proteststreiker ved andre bilfabrikker i Belgia og ved Renault-anlegg i Frankrike og Spania. Saken om nedleggelsen av Renault-Vilvoorde var med på å skape et betydelig press for å få en forbedret EU-lovgivning på dette feltet. Likevel skulle det gå noen år – fram til 2002 – før direktivet fikk sitt endelige innhold og ble vedtatt, i en noe utvannet form.

Historien illustrerer, etter Monsen sin mening hvordan endringer i arbeidervernlovgivningen skjer. Etter massivt press nedenfra.

Vi i TgM kan bare anbefale tillitsvalgte at de «pensjonerer sin gamle» – gå til innkjøp av denne nye!

Arbeidsmiljøloven; kommentarer og praksis.

Atle Sønsteli Johansen og Einar Stueland (redaktører).

**Gyldendal akademisk.
ISBN 9788205381469**

En av forfatterne, advokat Hans Christian Monsen i Fagforbundet.

Fra hvile og rekonvalesens t

Solstua - uten utsikt.

Etter en idé fra en av redaksjonens medlemmer, har TgM brukt en god del tid i til dels uvelsomt terreng for å finne igjen avdelingens tidligere feriehem. Den som ble sendt ut var innflytter, uten egen erfaring fra noen av stedene. Vi måtte benytte både lokale historielag, og avdelingens kjentmann, før alle tre var funnet og dokumentert. Tilstanden på eiendommene var sterkt varierende, med bokbindernes tidligere eiendom som en klar nummer en.

Med Roy Hansen i bilen startet vi vår tur fra Tveita senter, via riksvei 4 over Gjelleråsen mot Hadeland.

Tekst og foto: Adolf Larsen

Første stopp var på Bjørgeseter i Lunner kommune.

Der hadde litografene sitt feriehem fra 1956 fram til mai 1998, da det ble solgt til et av medlemmene i OGF, Oddvar Olsen.

De sørgelige restene av Solrabben.

Oddvar, som nå er bosatt i Rendalen, eide det fram til 2005.

Litografene var i grafisk sammenheng sent ute med anskaffelsen av feriehem. Til sammenlikning fikk typografene sitt før århundreskiftet og bokbinderne i 1919.

Nå hadde tanken og planene vært

temmelig livlig diskutert i en periode fra 1922, hvor både litografene, og etter hvert også kjemigrafene tilsluttet seg ideen om et feriehem. Interessen dabbet av da det økonomiske grunnlaget viste seg vanskelig å realisere. I 1945 ble saken reist på nytt, og tomt innkjøpt. Sammen med midlene fra feriehemsfondet, og

il skipsredere og buddhister

Som der framgår av bildet, er det desverre nokså gjengrodd på Sætherbraaten i dag.

innsamlede midler ble tomten på 17 mål anskaffet til en pris på 8479 kroner.

Feriehjemmet hadde en hovedbygning, Solstua, med blant annet flotte takdekorasjoner, som fortsatt eksisterer, og tre mindre hytter hvorav bare en er tilbake.

Dobbelthytta-Sætherbraaten.

I sine velmaktsdager hadde feriehjemmet en avtale med NSB om egen holdeplass på Rundelshagen for et nordgående tog fredag, og et sørgående søndag.

Tuberkolosehjem på Roa

Noen mil lenger nord på Hadeland kom vi til det eldste av våre tidligere feriesteder, Sætherbraaten. Beliggende 500 meter over havet på en 25 mål stor tomt. Innkjøpt i 1897 for 1800 kroner. Bakgrunnen for at det allerede så tidlig i foreningens historie ble snakk om slike ekstravaganser som et eget feriested, var den utbredelse tuberkulosen hadde blant typografene. Forslaget kom fra lege A. Magelsen, som kjente sykdommens herjinger fra sin stilling som lege for Boktrykkernes sykekasser.

Innsamlingen ble en suksess, og mottok store beløp fra flere av de sentrale bedrifter og arbeidsgivere. Ikke bare grafiske bedrifter, som Aftenposten, bidro med store beløp, men også Christiania Brendevinssamlag bidro med 2 000 kroner.

Fram til 1951 ble Sætherbraaten drev-

Langt fra fordums prakt ved Monte Carlo.

et som et pensjonat, med opphold og full forpleining. I tillegg hadde foreningen også, fra 1947, et eget feriested ved Randsfjorden. Fullt utbygd ble Engene innviet i 1949, men solgt i 1980.

Sætherbraaten ble beholdt i foreningen, men hyttene ble etter hvert utleid på åremål, til blant annet kjentmann Roy Hansen og foreningens leder Terje Fjellum.

Ved salget i 1998 ble eiendommen, som fortsatt er i brukbar forfatning overtatt av skipsreder Morten Bergesen, uten at det ser ut til å ha hjulpet på vedlikeholdet.

Forts. side 12

Pungen gård

Bokbindernes ønske om feriehjem var ikke fundert på rekonvalesens, men rekreasjon, og at medlemmene fikk ferie. Etter at en ukes ferie med lønn ble innført i 1915, tok foreningen initiativ til å reise et feriested for medlemmene. Foreningen, som den gang het Kristiania Æske- og posearbeideres forening, så seg først om etter tomt på Sandermosen. Da denne var belemret med flere heftelser i forhold til utbygging, kastet de sine øyne på Pungen Gård i Ski. Da foreningen kjøpte eiendommen besto den av 300 mål skog og 100 mål innmark. Kjøpesummen for eiendommen var 32 000 og et tillegg på 16 000 for besetning og løsøre (eller dyr og inventar for de urbane)

Også denne foreningen måtte ty til innsamlede midler, og også her bidro arbeidsgiverne rundhåndet. Og kong

Haakon med 200 kroner!

Innvielsen fant sted i august 1919. Gårdsdriften ble raskt vedtatt forpaktet bort, og i 1950 årene ble feriehjemmet utvidet med en flott peisestue. Også her tapte interessen for leie seg, og i midten av 80 årene ble hyttene leid ut på åremål, og jorda fradelt og solgt til en lokal gårdbruker.

Peisestua og 15 småhytter ble overtatt av det tibetanske trossamfunnet. De driver et buddhistisk kurssenter der under navnet Karma Shedrup Ling. Om det er tilbake til opprinnelsen er vi ikke sikker på. Pungen er et naturbetegnende navn, som på gammelnorsk betyr krumning og kommer av sjøen Langens bøyning på dette stedet. Det nye navnet betyr «Stedet for oppvåkning gjennom studier og praksis». Noe som også ville vært et flott navn for et feriested for med-

lemmer av OGF.

Allerede i 1985 ble det tatt en prinsipiell avgjørelse om at det ikke var noe mål for avdelingen, som da hadde blitt én, å eie egne feriehjem. Men utleie på åremål holdt seg helt til 1997, da foreningen var 125 år. Halvårsmøtet det året fattet vedtak om å selge Rundelshagen, og inngå avtaler om salg av de to resterende. Halvårsmøtet ga videre styret i OGF fullmakt til å utrede spørsmålet om innkjøp av et mer moderne sted. Etter styrets arbeid ble spørsmålet tatt opp på årsmøtet i 1999, etter en spørreundersøkelse blant medlemmene. Årsmøtet vedtok å følge opp medlemmenes klare ønske om en eiendom ved havet, men vedtaket ble aldri realisert.

På årsmøtet i 2010 ble midlene omdisponert til støtte for ledige og etterlatte.

Rammevilkår for bokproduksjonen i Norge

Typografiske Meddelelser har i flere nummer forsøkt å beskrive og kartlegge norsk bokproduksjonen, både den som reelt foregår i Norge og den delen hvor oppdragene er plassert i utlandet.

Nå er det kommet en undersøkelse, med mer fakta på bordet, om ikke de helt overraskende konklusjoner. Rapporten er laget av tre studenter ved Høyskolen i Gjøvik på oppdrag for Grafisk Utdanningsfond.

Oppdraget var spesifisert til rammebetingelser for bokproduksjon i Norge og konkurrerende land, med undertekst om norsk grafisk bransje kan levere til norske forlag. Som tidligere artikler i TgM har vist er det omfattende produksjon av bøker fra norske forlag i utlandet, spesielt i de baltiske landene.

Forfatterne av rapporten har forsøkt å kartlegge forlagenes produksjon, men har bare fått svar fra Gyldendal, men vi vet fra tidligere at det kun er Universitetsforlaget som har mye av sin bokproduksjon i Norge. Det er verdt og merke seg at vi her snakker om trykk og bokbind. Når det gjelder førtrykk og ombrekking foregår dette nesten utelukkende i Norge, om enn ikke alltid i bedrifter med tariffavtale.

Ser vi på den norske grafiske bransjen som helhet har antallet ansatte innen trykk falt med 18 prosent siden 2003, og innen bokbind med 22 prosent. På den annen side har fallet innen førtrykk vært på 24 prosent, uten at produksjon i utlandet skal ha skylda for den nedgangen.

Det som er et markant skille fra bokprodusenter i andre europeiske land er at foruten AIT Otta, er det ingen av de eksisterende, eller nedlagte bedrifter som hadde hele produksjonen i eget hus. Om dette er avgjørende for konkurranseevnen er vel heller tvilsomt, og innen bokbind er det investert flere titalls millioner de siste årene både hos AIT Otta og Bokbinderiet Johnsen.

Det totale bildet?

Skolebokbokproduksjon innenlands hadde en nedgang i 2008-2009, etter innkjøpene i Kunnskapsløftet, men før det hadde både Norbook og AIT Trondheim kastet inn håndkleet. Regnet i utsalgsverdi opererer både skjønnlitteratur og skolebøker med en vekst på henholdsvis 28 og 84 prosent i perioden 2005 til 2009. mens nisjen fagbøker har en liten reduksjon.

Det er altså importen av bøker som er i vekst, med en fordobling i perioden 2003 til 2010. når vi ser på hvor importen kommer fra har det skjedd en dreining fra land som Sverige og Danmark til Latvia og Litauen.

Forfatterne av rapporten har besøkt det samme trykkeriet i Latvia, som vi i TgM har besøkt tidligere, og gjort de samme oppdagelsene. At arbeidsbetingelse er

gode, med en lønn for trykkere på godt over det dobbelte av landets minstelønn. Bare dette trykkeriet alene omsetter for 22 millioner Euro, og deres største kunder er forlagene Cappelen og Bonnier. Og i følge daglig leder til priser som ligger 10 til 30 prosent under det norske markedet.

Konklusjon

Når det kommer til leveringstid kan det høres ufattelig ut at en trykksak bruker like kort tid fra baltiske land som fra norske bedrifter, men svaret er ikke nødvendigvis komplisert. Den norske trenden med adskilte trykkere og bokbindere fører til dødtid når trykksaken transporteres mellom de to, og det er her har de utenlandske bedriftene mulighet til å ta igjen tapt tid. Det eneste norske trykkeriet med bokbinding i eget hus ligger i Otta, fire timers kjøring fra Oslo. Om trykksaken transporteres for ferdiggjøring fra Oslo til Skien eller Gjøvik gir dette like lang transporttid som fra Otta til Oslo. Til sammenligning er reisetiden med bil fra Riga, Latvia til Oslo 18 timer, der 550 kilometer av den 1000 kilometer lange reiseveien tilbakelegges med ferge. Dette gjør kjøre og hviletids-bestemmelser til en mindre dominerende faktor enn om det skulle vært veitransport fra Riga til Oslo.

Til syvende og sist sitter man igjen med lønn som siste variabel, den for enkle forklaringen. Som illustrert tidligere, utgjør lønnsgrunnlaget en så stor forskjell at det fremkommer som den eneste kritiske faktoren i undersøkelsen. Konkurransen norsk bransje opplever kommer fra land som befinner seg i helt andre samfunnsmessige faser, på godt og vondt.

Undersøkelse - Rammevilkår for bokproduksjon i Norge og konkurrerende land

Lever av:

Gunnar Putten

Fredrik Risanger Busk

Eskil Andreas Joplussen

Oppdragsgiver:

Grafisk Utdanningsfond

Veileder:

Høyskolen i Gjøvik

v/Leif Egil Nordahl

Syklet de virkelig på vannet?

Tidligere i år kom boka «Sykle på vatnet» som er historia om Klassekampen, om Duplotrykk – og etter forfatterens mening også historia om en av de lite ærerike episodene i Oslo Grafiske fagforenings historie. Vi oppsøkte Alf Skjeseth i avisens flotte lokaler på Grønland.

**Tekst: Adolf Larsen
Foto: Tom Henning Bratlie,
Klassekampen**

Jeg startet der i 1976, da kom Klassekampen ut to ganger i uka, innleder Skjeseth, men allerede etter et halvt år kom vedtaket fra partiledelsen om at avisen skulle bli dagsavis innen 1. mai i 1977. Og uten spesielt mye informasjon til de ansatte. Det var ikke allmøte om slike spørsmål i avisen. Og heller ikke om andre saker, som Skjeseth skriver i boka.

– Om det ikke var den beste tida å starte, var det kanskje den mest spennende, fortsetter Skjeseth. Det var samlet inn usannsynlige mengder penger til egen rotasjon, det skulle bli dagsavis og både avisen og AKP ekspanderte.

Når vi påpeker at det er et paradoks at det var en slik framgang i siste halvdel av

70-årene, når politikken var på det mest sekteriske, kjenner forfatteren seg igjen i den undringen.

– Det er et paradoks, og man må ha vært i bevegelsen for å forstå den fullstendig altoppslukende arbeidsinnsats og tro vi var drevet av. Det var et kollektivt løft av dimensjoner, og for ansatte i avis og parti, for helt minimal materiell belønning. Det kan her være passende å sitere den ytring som Skjeseth har valgt som preludium for boka. Nemlig Dag Solstad fra Gymnaslærer Pedersen «Man må for all del stille seg totalt likegyldig til tyngdekraftas herjinger». – Selvfølgelig er ikke sitatet, eller bokas tittel, tilfeldig valgt, utdyper Skjeseth. Det skulle ikke vært mulig å finansiere en rotasjon eller gjøre Klassekampen til dagsavis, men det ble allikevel gjort.

– Men du som er en traust hedemarking, og ble regnet som et av de store journalistiske talentene. Hvordan kunne du la deg rive med og underordne deg redigeringsdirektivet, og pålegg om en fast mengde stoff fra Arbeiderkorrespondentene?

– Jeg har lest opp igjen noe av det jeg og andre skrev de første årene jeg arbeidet her, og selvfølgelig var mye umodent. Partiledelsen hadde i de harde 70-åra stor makt, også over redaksjonen. Men gradvis fikk redaktørene og redaksjonen gjennomslag for en profesjonalisering og

en mer uavhengig journalistikk. Fra 1979 ble partiets detaljerte redigeringsdirektiv skrinlagt presiserer Skjeseth.

– Og fikk mye kjeft virker det som ut i fra boka di?

– Ja fra alle kanter, istemmer Skjeseth. Fra partiledelsen, og fra alle typer lokale kadere som mente at feil stoff kom på, og at deres ikke ble prioritert. En tung tid, men det var da, under Egil Fossum sin redaktørperiode, at profesjonaliteten fikk fotfeste i redaksjonen, understreker forfatteren.

Streik i Klassekampen

– Men ikke mer profesjonelt enn at det ble lokal aksjon – med et av våre tidligere medlemmer som talsmann?

– Ja. Arild Rønsen var talsmann, og en av tre som ikke ville ta sjøkritikk og derfor ble ekskludert fra partiet. Selve aksjonen var ikke mye å skrive om, en halv dag og avisen kom ut som vanlig. Men politisk innad i avis og parti fikk den store konsekvenser.

– Det var mye som hadde blitt undertrykt lenge som kom opp, og selv om striden formelt sto om en ansettelse, utviklet det seg til en totalkonflikt som varte et og et halvt år. Den kom ut i media, med SV-avisen Ny Tid i førersetet.

– Etter hvert slang også din egen forering seg på det partipolitiske korstoget, ut ifra at nå var Klassekampen så svekket

at den kunne tas.

Skjeseth innrømmer at skillet mellom ufaglærte og faglærte i ombrekkingen av avisen ikke var skarpt, og at arbeidstida på søndag var en smule lenger enn overenskomstens bestemmelser, men mener formen på reaksjonene mot Duplotrykk var hinsides alle rimelige proporsjoner. Hele styret i OGF kom uanmeldt i tre biler, midt i arbeidstida, og ser en på bildene fra den gangen, ser det ut som en partidelegasjon fra Øst-Berlin. Og eksklusjonene rammet helt vilkårlig, enten det var partimedlemmer eller ikke. Eller om de hadde vært aktive i klubben eller ikke.

Selv om vi i TgM ikke skal falle tidligere styremedlemmer i ryggen, kan vi slutte oss til oppfatningen om at dette var et politisk motivert angrep på AKP, og more oss sammen med Skjeseth i lesningen av årsmøtereferatet, hvor det står at Rune Kristiansens orientering om saken ble avgitt under en «trykkende og talende stillhet i salen». Det var den tida OGF hadde egen referent i Grafia, forhenværende NKP-medlem Knut Strøm, som også er tilegnet et eget, lite flatterende, sitat i Skjeseth bok.

Kulturavisen

Skjeseth sluttet i Klassekampen høsten 1986, og kom tilbake 19 år senere. Han trivdes i den harde pionertida, og han trives nå, som Klassekampen som avis og arbeidsplass er blitt en mer normal bedrift også når det gjelder lønns- og arbeidsforhold. Det var noen år i den perioden jeg var ute, rundt midten av 90-åra, hvor det var lite av stoffet jeg leste, innrømmer han. Mye av kritikken om elitisme, og stoff fjernt fra arbeidsfolk var jo helt korrekt, uten at jeg har noe som helst imot å lage stoff for spesielt interesserte. Det var jo ikke det at det var kulturstoff som var feil, men det var dårlig, både i utvalg og presentasjon.

– Jeg må innrømme at jeg søkte meg tilbake, og hadde tro på prosjektet igjen i 2005. Jeg regner med at redaktør Braanen ville ha inn en som hadde vært med en stund, og kunne forstå det som skjer i fagbevegelsen og politikken. Og jeg hadde tro på han. Det var selvfølgelig ingen som kunne vite at satsingen på kulturstoff, og eget bokmagasin ville slå an. Vi ville jo lage arbeideravis i 70-åra, og det var ikke mangel på stoff. Ulovlige streiker og høy aktivitet i venstresida i fagbevegelsen. Men det ble ikke noen avis for arbeidsfolk av den grunn.

Skjeseth mener for øvrig at Klassekampen allerede tidlig prioriterte kulturstoff, og bevegelsen sto sterkt i både forfatter- og filmkretser. Du kan se på ansettelsen av Dag Solstad som kulturredaktør i 1979, som signal på at det skulle satses på kultur.

Tier når det trengs

– *Vi kan ikke sitte her å mimre, uten å snakke om Tidens Fylde*

– Nei det var jo selve pustehullet noen av oss hadde når alt ble tungt og trist. Det var Kjell Gjerset, Roald Helgheim og jeg som skapte, og holdt liv i lørdagsspalten, helt fram til redaktørskiftet og bråket i 97.

– *Vi hopper over å prøve å forklare dette for ungdommen, men var Tidens Fylde kontroversiell i ledelsen?*

Redaktør Sigurd Allern hadde personlig ikke særlig sans for TF-humoren, men han så behovet for noe stoff som var muntre og lettere.

– Det var mye selvironi, og et bevis på at det ikke var så ille å arbeide i Klassekampen. Det var hele tida mye humor, påfunn og gjerne kolleger. Bare slagordet, «Tier når det trengs», er noe som mange unge kunne legge seg på minnet, og praktisere oftere...

Slik var det i KK

Av Arild Rønsen

Jeg jobba i Klassekampen fra 1981 til 1985, og hadde noen kjempeflotte år! De to første åra som typograf, de to siste mest som journalist og vaksjef. Dette illustrerer ei fin side ved Klassekampen og ml-bevegelsen, som sjelden tas fram: Ingen utfordringer var for store! Og fiksa du jobben, ja så fikk du den.

Sånn hadde det seg at jeg i en periode var aleine om å sette alt stoffet i avisa, med arbeidsplass på desken. Jeg var dobbeltmedlem, så vidt jeg veit den første som fikk tillatelse til å være medlem i både NGF og NJ. Dobbeltmedlemskapet ble en viktig plattform for å få gjort noe med rigide skiller mellom grafiske fagarbeidere og journalister. Alle-rede som typograf i Arbeiderbladet hadde jeg jo behandla manus avisas fast ansatte journalister klargjorde for OCR. Så hvorfor skulle ikke Klassekampens faste journalister kunne skrive sitt stoff direkte inn i dataanlegget? Det er fint å holde på arbeidsplassene, men unødvendig dobbeltarbeid kan aldri være veien å gå. Det mente i hvert fall jeg, og Klassekampen skreiv historie da vi ble den første avisa som fikk NGFs tillatelse til i praksis å knuse «filmsatspara-grafen».

Hva slags forhold vi hadde til arbeidstidsbestem-melsene? Et liberalt forhold, vil jeg si. Vi innretta oss lokalt, som det passa oss best. Dette gjaldt både for journalister, typografer og trykkere. Sånn funka det også i den siste perioden jeg var typograf; en periode var jeg faktisk typograf/setter ei uke, med desken som arbeidsplass - mens jeg neste uke var vaksjef på den samme desken. Kanskje ikke helt etter Gunnar Nordbys oppskrift, men det funka! Og det var det viktigste.

Redaksjonen holdt til i andre etasje, trykkerne i kjelleren, og det øvrige grafiske personellet i første etasje. En periode var Duplotrykk veldig flinke til å omskolere/videreutdanne ufaglært arbeidskraft, slik at det store flertallet på rekordtid hadde fagbrev. Myten om intet skille mellom ufaglærte og faglærte er altså nettopp det – en myte. Men vi så kanskje gjennom fingrene med å ha ledelsen i praktisk arbeid? Det gjorde vi. Slik har det seg at Aftenpostens mangeårige administrerende direktør Olav Mugaas fredag ettermiddag støtt og stadig kunne observeres med pizza i ene hånda og skalpellen i den andre. Men han betalte i hvert fall pizzaen!

Det samme var tilfelle i kampen omkring den mye omtalte skiftordninga på søndager – den som førte til masseeksklusjon fra NGF. En unødvendig hard reaksjon – det tror jeg faktisk alle involverte i ettertid er enig i. Saken var så enkel som at Klassekampen hadde ekstra tidlig deadline søndag ettermiddag/kveld. Skulle vi fulgt avtaleteksten til punkt og prikke, hadde avisa rett og slett ikke kommet ut til våre lesere i Nord- Norge. Ingen led noen overlast av at vi ga blaffen i kjerketida – og her tror jeg vi til og med fikk fast overtidsbetalt.

Klassekampen var en fin arbeidsplass, og kanskje hadde den ikke kommet ut i dag – om vi ikke gikk opp noen ukonvensjonelle stier da det storma som verst? Fordi vi alle – ledelsen, journalistene og det grafiske personellet – hadde hjerte på venstre side? Det får vi aldri svar på, men jeg kan i hvert fall underskrive på at jeg fikk arbeidserfaring jeg aldri i verden ville vært foruten.

Fellesforbundets 6. ordinære landsmøte

I begynnelsen av oktober har utrolig nok fire år passert siden vi debuterte i landsmøtesammenheng i vårt nye forbund. Da var vi ivrige, superoptimistiske og veldig fornøyd når det var over. Selv om vi i ettertid fant ut at ikke alle vedtak betød at saken var avgjort. Nå er vi mer erfarne, og kanskje mer realistiske når det gjelder vår gjennomslagskraft.

Vi i OGF er i hvert fall i rute. Vi har sendt inn våre forslag, om både organisasjon og politikk, og valgt våre seks delegater.

For fire år siden var det store politiske saker, som AFP og Tjenestedirektivet som dominerte debatten, mens det denne gang kan være at organisasjons-spørsmål kommer til å ta stor plass.

Det er forslag om omlegging av kontingentfordelingen, omorganisering av seksjonsrådene til bransjeråd og en stor reduksjon i den toppledelsen.

Av politiske saker vil fortsatt diskusjon av sosial dumping og Vikarbyrådirektivet bli viktige.

Landsmøtet skal ha flere eksterne innledere enn det som har vært vanlig. Både Jan Davidsen fra Fagforbundet, som skal innlede om velferd og verdiskapning, og Kristin Halvorsen om fagopplæring. Her bør vi delta i debattene, og også om næringspolitikk hvor vi har vårt eget forslag.

Når det gjelder valgene tar både leder Arve Bakke og Anders Skattkjær gjenvalg. Og vi håper selvfølgelig også på at «vår» forbundssekretær, Knut Øygard blir med videre.

Våre valgte delegater, i den kvinne dominerte - delegasjonen:

Per Syversen

Er Klubbformann Aftenposten Grafiske Klubb, og styremedlem i Oslo Grafiske fagforening.

Styremedlem i Oslo Grafiske Fagforening.

Først og fremst forventer han å få gjennomslag for noen av sakene vi legger frem.

Han håper på en uke hvor det blir saklige debatter, og at Oslodelegatene felles forståelse med andre avdelinger når det gjelder forslagene våre.

Per er opptatt av demokratiske prosesser i forbundet, spesielt til vedtektsforandringer som gjelder saker der medlemmer eller klubber har kommet opp i situasjoner de ikke kunne forutse ville skje.

Han er også opptatt av å beholde seksjonsrådene, og at midler/kontingent kommer tilbake til avdelingene.

Per er også opptatt av at internasjonalt arbeid får sin rettmessige plass i landsmøtediskusjonen.

Anne Rønningsbakk.

Har bakgrunn fra hotell og restaurant, samt bygningsarbeid. Startet i pakkeriet på SamTrykk 1998, og kom til Nr 1-Trykk i Lillestrøm i mars 2004.

Har vært klubblleder siden 1999, med et opphold i prøvetida på Lillestrøm. Og de ansattes representant i styret Nr 1-Trykk. Var styremedlem i Oslo Transportarbeiderforening, og styremedlem i LO i Oslo før hun kom til oss.

Som ny i Fellesforbundet, er jeg veldig glad for å få mulighet til å være med på Landsmøtet. Vi pakkeriarbeiderne føler oss ennå fram i et stort og mye tynge forbund enn vi er vant til. Jeg håper å få bedre innsikt i forbundet, og vil gjerne bidra til at saker som likelønn og likestilling kommer høyere på dagsordenen.

Anne er 51 år fra Hønefoss, opprinnelig nordlending. Samboer og mor til fire voksne gutter,

Brita Børresen.

Er 35 år, gift og har to barn.

Bokbinder og jobber på ferdiggjøringa på Hjemmet Mortensen Trykkeri. Sekretær i klubbstyret og medlem av forhandlingsutvalget.

På landsmøtet er jeg særlig opptatt av kampen mot sosial dumping og retten til fast ansettelser. Vi er på vei tilbake til løsarbeidersamfunnet, og det er ikke et framskritt som høyresida hevder. Lov- og avtaleverket må styrkes, ikke svekkes.

Eva-Lill Bekkevad.

Er 54 år, typograf i LO Media, tidligere jobba på Duplotrykk/Klassekampen. Styremedlem i OGF, har vært aktiv i Oslo grafiske kvinneklubb og –nettverk og sitter i seksjonsrådets ressursgruppe for likestilling og forbundets likestillings- og likeverdsutvalg. Deltok også på landsmøtet for 4 år siden.

Er spesielt opptatt av samarbeid på tvers i fagbevegelsen for å få til et virkelig løft i kvinnelønna både i privat og offentlig sektor og av å fortsette å slåss mot «arbeidslinja»s grunnleggende mistenkeliggjøring av arbeidsfolk og den mangelen på verdighet det påfører de av oss som blir sjuke og uføre.

Werner Larsen.

Werner er 56 år, skiftarbeider, og jobber som trykker i Media Norge Trykk, Oslo. Har vært ansatt i Aftenposten/Schibsted siden 1977, først som rotasjonsassistent og har tatt svennebrevet i voksen alder som § 20 kandidat.

Werner har vært tillitsvalgt til sammen i nærmere 30 år og har tidligere vært styremedlem i OGF, og har vært delegat på to landsmøter i Norsk Grafisk Forbund. Werner har også vært ansatterepresentant til styret i Schibsted Trykk as.

Werner er gift og har to voksne barn.

Kristin Mulleng Sezer.

Kristin er 45 år. Gift og har en sønn på 22 år.

Hun er typograf med arbeidssted i Budstikka Media.

Der er hun klubblleder og Kristin er også styremedlem i OGF, styremedlem i OGFs kvinnenettverk og vara til representantskapet i FF.

Forventninger: Håper vi ikke vil føle oss lurt denne gangen... (les Kvinne-nettverk).

Viktigste sak: Styrke organisasjonen i Fellesforbundet, ikke svekke den.

Oslo Grafiske Fagforening på Sommerpatrulje!

Imponerende deltakelse fra Oslo Grafiske fagforenings ungdom. Foto: Stephen Petrie, Aftenposten

For 26. sommeren på rad har LOs sommerpatrulje vært på veiene i Norge for å lære opp ungdommen i hva slags rettigheter de har i arbeidsforholdet sitt. Patruljen gjennomføres årlig i alle landets 19 fylker, og flere hundre ungdommer fra alle LOs 22 forbund, deltar i løpet av patruljeukene.

Av: Silje Renate Bækkelund

I uke 26 og 27 var hele åtte av Oslo Grafisk sine ungdommer vært ute og patruljert grafiske bedrifter i Oslo og Akershus. Vi startet patruljen med et lynkurs i Arbeidsmiljøloven på LOs distriktskontor. Her ble de viktigste lovene og reglene gjennomgått, og vi fikk en innføring i hvordan man skal oppføre seg ute i bedriftene. Av OGFs sine deltakere var det bare to stykker som hadde deltatt på Sommerpatruljen tidligere. Marte Stenbakken er til daglig lærling hos Aftenposten, og var med på patrulje for første gang;

Hvordan syns du det har vært å delta på sommerpatrulje? - Jeg syns det var utrolig spennende og ikke minst lærerikt å være med på sommerpatruljen. I tillegg var det utrolig gøy å bli kjent med nye mennesker

og besøke arbeidsplassene.

Hva er ditt inntrykk av hvordan situasjonen er ute på arbeidsplassene? - Det jeg reagerte mest på da vi var ute var all overtid folk hadde og hvor lite de egentlig brydde seg om at de ikke fikk overtidspålegg.

Silje Bækkelund, som er leder av ungdomsutvalget bekrefter; Generelt virker det som om de fleste trives både med arbeidsoppgaver og kollegaer, og arbeidsmiljøloven blir for det meste fulgt. Det vi derimot merker, er at det generelt er en kultur i reklamebransjen om at man ikke får betalt for overtid, og at dette er inkludert i lønnen uansett hvor mye de jobber. De fleste har en form for fleksitid, uten at det er skriftlig avtalt eller at det på noen måte blir registrert. Man tar seg fri når det er lite å gjøre. En annen ting som overrasket meg mer, er det lave lønnsnivået hos enkelte. Store variasjoner på lønn både mellom bedrifter og mellom ansatte i bedriften. Det er tydelig at det er sjefens egen vurdering av de ansattes innsats er det som regulerer lønna. Det er veldig mange med høye utdannelser og lang erfaring i bedriften, som ligger langt under gjennomsnittslønna i Norge. I tillegg kan det gå mange år mellom hver gang det er noen lønnsregulering. Det virker også som om det er allment akseptert at man starter på en

vesentlig lavere lønn enn de andre i bedriften, for og «testes» før man blir godkjent. Vi merker at det er stor misnøye med dette, men at de finner seg i det fordi det «er sånn i bransjen». Vi får inntrykk av at flere gjerne skulle hatt en tariffavtale, men at ingen vil gå i front for å få det. Ellers må vi jo også si at det er mange som har det veldig bra, og at de fleste blir lenge i samme firma.

I løpet av de to ukene snakket vi med 58 ansatte ved 47 forskjellige bedrifter. Vi avdekket hele 35 brudd på arbeidsmiljøloven. Vi valgte å legge stort fokus på reklamebransjen, og i 30 av byråene vi besøkte betales det ikke overtidstillegg. Oslo Grafiske Fagforening har med andre ord en stor jobb å gjøre i månedene som kommer.

Organisasjonsarbeideren i Oslo Grafiske Fagforening, Merete Warsla er storforblyst med innsatsen; Ungdommen har vist et stort engasjement rundt årets Sommerpatrulje, og de har gjort en kjempeinnsats. Flere av årets deltakere har faktisk brukt dyrebare feriedager på Sommerpatruljen! Oslo Grafiske Fagforening er stolte av å ha hatt så mange engasjerte ungdommer i aksjon, og håper vi får et like stort engasjement rundt høstens lærlingpatrulje.

Avdeling 851 – Full kontroll

Våre naboer i Østfold har fusjonert og vokst seg større. Foreløpig ser det ut til at saksmengden har vokst raskere enn kontingent- og medlemstilgang.

Men om de ikke lenger heter Grafisk Østfold, er det samme damer, og samme engasjement.

Så får vi i Oslo ta det med fatning at vi ikke en gang ble vurdert som en seriøs frier.

Tekst og foto: Adolf Larsen

– Det har vært store organisasjonsmessige forandringer de siste to årene, innleder avdelingsleder Trude Tinnlund Johansen, når vi ankommer Sarpsborg på vårt annonserte besøk. Eller – Sarpsborg er en sannhet med modifikasjoner der de er plassert mellom Elkjøp og Coop på et senter utenfor byen.

Selv er de meget fornøyd med lokaliseringen, og ikke minst at de er kommet sammen med andre likesinnede.

– Den siste tida i Folkets Hus, hvor vi var eiere og leietakere, var vi helt alene tilbake. Det var ikke lystige dager, spesielt ikke for Marita, som satt der helt alene de dagene jeg var ute i andre oppdrag. Nå er vi sammen med flere avdelinger, og Distriktskontoret i hensiktsmessige lokaler med kontorer og fellesrom, utdyper Trude. Her kan vi ha de fleste av møtene, som klubbforum. Og ikke minst er det andre å snakke med. Om fagforening, men også om fotball og andre hyggelige saker.

Avdelingen deler hus med avdeling 26, som er Østfolds største avdeling, og målerkontoret i tillegg til Fellesforbundets Distriktskontor.

Bedre tider?

– Vi slo oss ikke sammen med Hotell og restaurantavdelingen verken av økonomiske eller taktiske årsaker, presiserer Trude. – Vi hadde allerede etablert et kontorteknisk samarbeid, kan vi kalle det, i og med at Marita allerede førte regnskap og Fane 2 for avdelingen. Når så debatten om framtidens struktur for organisasjonen kom, var vårt utgangspunkt en storavdeling i hele fylket. – Vi var allerede små, og dekket hele fylket, så for oss var det greit. I Østfold viste det seg

Til venstre kontorsjef Marita Rolland og til høyre avdelingsleder Trude Tinnlund Johansen.

som et håpløst prinsipp, ikke minst da fylket har hele åtte bedriftsavdelinger.

De måtte velge plan B, som var å slå sammen de to avdelingene som var enerådende innen sine områder i fylket. Da ble det Hotel og restaurant og grafisk i det som nå heter Fellesforbundet avdeling 851 Østfold. Eller «grafiske restauranter» blant gode(?) venner.

– Selv om det sikkert er et stort potensial innen grafisk, vedgår avdelingslederen, er det ikke tvil om at de seneste årene mest har vært preget av nedleggelse og innskrenkninger. Det er blitt nedlagt et stort arktrykkeri og en kartonasjebedrift bare det siste året, nemlig Stens trykkeri og Åkerlund & Rausing.

– Mens restaurantbransjen byr på både konflikter og utfordringer, men, i følge Trude ikke så veldig stort økonomisk bidrag, noe som skyldes lave lønninger, mye deltid og tilkallingsvikarer. Den største utfordringen er å få etablert tillitsvalgte i bedriftene, og få konflikten over på saksbehandling og protokoller. Det er fortsatt bare 15 tariffavtaler i bransjen, de aller fleste i hotellene.

På de grafiske bedriftene, som Trude beklager at får mindre besøk enn tidligere, er det etter hennes mening skrem-

mende stille når det gjelder henvendelser til avdelingen.

Det seneste prosjektet til avdeling 851 er «Aksjon uteliv», som er et forsøk på å synliggjøre avdelingen overfor bransjen i samarbeid med de lokale LO-avdelingene.

Avdelingen har også et prosjekt for å skape bevissthet og stolthet omkring tariffavtalen. Sammen med linja for medier og kommunikasjon har avdelinga laget et merke som skal brukes i markedsføringen av bedriften. Ikke bare som en seriøs bedrift i forhold til offentlige myndigheter, men også at det skal være et fortrinn at bedriften har tariffavtale. Trude har merket klart, og er i gang med den omfattende prosessen med registrering. Dette for å kunne bruke merket offentlig, enten på brevark, eller som skilt på disken i serveringssteder.

Et arbeid vi får egen del støtter fullt ut, og håper vil spre seg til andre bransjer og områder.

En ung veteran.

Marita Rolland, som er kontorsjefen i avdelingen, har, sin unge alder tatt i be-

oll for damene i Sarpsborg

traktning, vært med siden tidenes morgen. I denne sammenheng siden Roar Bjerkes tid som avdelingsleder.

Ble ansatt i februar 1996, i et utdanningsvikariat i tidligere NGF. Et prosjekt med støtte til avdelingene for administrasjon slik at valgt ledelse skulle komme seg mer ut til medlemmene.

Stillingen ble til 100 prosent etter hvert, og rutinene endret.

De senere årene er også mye annet blitt annerledes, med kvinnelig leder, oppgaver for andre avdelinger og nå sist med medlemmer fra hotell og restauranter arbeidsplassene. Noe som innebærer mye mer arbeid med Fane 2, på grunn av mer avvik i lister.

Privat er hun gift, har to barn og bonusbarn. I tillegg til å ha fokus på familien, venner, trene og lese bøker, er hun

engasjert i det nære i lokalmiljøet og barnas aktiviteter.

Fra bank til Fellesforbundet

Trude Tinnlund Johansen hadde ikke tenkt seg en karriere i kartonasjen og Fellesforbundet når hun skulle bli stor. Hun skulle tvert i mot studere jus. Slik gikk det ikke, men hun havnet i hvert fall i bank.

Begynte i ABC – bank i Sarpsborg høsten 1986. Fikk aldri fast jobb, men jobbet på 3 måneders kontrakter i sammenhengende 2,5 år. Siste arbeidsdag var nyttårsaften i 1988. Bankkrisen var et faktum og mange måtte gå.

Gikk arbeidsledig frem til september 2009. Kom da inn på en midlertidig kontrakt i produksjonen på Peterson Display. Ble fastansatt og organisert i

Norsk Grafisk Forbund i januar 1990.

Begynte å engasjere meg i 1993. Ble i første omgang med i Feriehjemstyret. Ble vara til klubbstyret i 1996 og styremedlem i 1997. Deretter nestleder på heltid i 1999.

Gikk mye kurs i denne perioden. Startet med Yorkshireskolen i 1997, litt merkelig kanskje, men en opplevelse. Tok deretter Forbundsskolen, FA – skolen og deretter LO – skolen i 2000.

Norsk Grafisk Forbund ble jo Fellesforbundet i 2006. Jeg tok Arbeidsrett i 2007 – 2008.

Tok over som leder i avdeling 851 01.01.2008 da Roar Bjerke gikk av med AFP.

Trives veldig godt med utfordrende oppgaver, høyt arbeidspress og gode kollegaer.

Sven Hugo Johansson

Oslo Grafiske Fagforenings tidligere leder Sven Hugo Johansson har gått bort.

Sven Hugo døde på Radiumhospitalet 18. september, etter å ha vært syk med kreftdiagnose i lengre tid.

Sven Hugo var leder av OGF fra 1990 til 2000. Og var før det klubbformann ved Fabritius i sju år.

Sven Hugo ble 75 år, og var svensk statsborger hele livet.

Vi kommer tilbake med minneord om Sven Hugo i neste nummer.

PDF – velsignelse eller

I boka *Medieval Texts and Their First Appearance in Print*, forteller E.P. Goldschmidt om hvordan Johann Fust måtte løpe for livet, forfulgt av bokskrivere ved Sorbonne-universitetet i Paris.

Av Sven Erik Skarsbø

Med nød og neppe slapp han unna de rasende bokskriverne. Raseriet hadde bakgrunn i at bokskriverne hadde funnet ut at Fusts sortiment bestod av helt identiske bøker. For det fantes det bare en forklaring. Han stod i ledtog med djevelen, og for slike var det bare én straff – bålet.

Johann Fust og Johannes Gutenberg, boktrykkerkunstens oppfinner, var kompanjonger. Men gjennom en rettssak i 1455 klarte Fust å tilegne seg trykkeriet, som han drev videre ved hjelp av svigersønnen Peter Schöffer. Som trykkerier og forlegger foretok Fust flere reiser for å selge bøker – blant annet til Paris, hvor det, særlig ved Sorbonne-universitetet, var et stort marked for bøker. Det må ha vært under et av oppholdene i Paris at han fikk bokskriverlauget ved Sorbonne på nakken.

Når bokskriverne hevdet at de trykte bøkene var djevelens verk, var det helst et vikarierende argument de håpet kunne sette i gang en hekseprosess mot eksponenten for en ny og truende teknologi – en teknologi de mente truet levebrødet deres. Men boktrykkerkunsten lot seg ikke stoppe. Med stor dynamikk spredte den seg i Europa, og etter hvert over hele verden. Til tross for bokskrivernes motstand, overtok de trykte bøkene markedet.

Maskinknuserne – arbeidsfolk i nød

Når arbeidsfolk har oppfattet ny teknologi som en trussel, har det alltid hatt bakgrunn i frykt for å miste arbeid og levebrød – de fryktet at det var de som måtte betale prisen for framskrittet.

Tidlig på 1800-tallet kom det til organisert oppstand blant britiske tekstilarbeidere som med god grunn hevdet at nye, effektive maskiner i fabrikkene førte til arbeidsløshet og nød, særlig fordi de nye maskinene ikke krevde spesielle kvalifikasjoner og kunne betjenes av dårlig betalte kvinner og barn. Bevegelsen er blitt kjent som maskinstormerne, men også under navnet ludittene etter den mytiske lederen, Ned Ludd.

Et av ludittenes kampvåpen var stormen på maskinene. De trengte inn i fabrikkene og knuste maskinene. Det kom til regulære slag mellom luditter og militære styrker som ble satt inn for å slå ned oppstanden. Men de militære styrkene hadde våpnene og arbeiderne tapte. I en masserettssak i 1813 ble 17 av ludittene dømt til døden, og mange ble deportert til Australia. Etter dette var luditterbevegelsen knekt. Statsmakt og kapitalmakt hadde seiret.

Fredeligere i grafisk

Selv om de grafiske bedriftene ikke opplevde maskinknusing i nevneverdig grad, er teknologiske endringer blitt møtt med uro og frykt for levebrød. Eksempelvis stilte håndsetterne seg i begynnelsen mer eller mindre avvisende til settemaskinene så lenge det ikke var avtalemessig fastlagt at maskinene skulle betjenes av typografer.

Teknologiske endringer har også ført til konflikter mellom ulike grafiske faggrupper som mente at det nye utstyret bare skulle betjenes av dem. Overgangen fra blytsats og boktrykk til fotosats og offset, var i lang tid årsak til uhygge mellom medlemmer av Typografforbundet og Litografforbundet.

Men én betydelig nyskapning gled inn uten at noen så faresignaler. For hvem kunne i 1991 tenke seg at PDF-formatet skulle føre til store strukturelle endringer i bransjen? Og hva skulle en ha gjort om en hadde forstått konsekvensene? Motstand mot PDF hadde ikke bare vært nytteløst, det hadde vært «døden i gryta» for de grafiske fagarbeiderne. Og det hadde virkelig gitt yrkesgruppen et rykte som hardnakkede motstandere av ny teknologi.

Hva er PDF?

Forkortelsen står for Portable Document Format, som på norsk betyr noe slikt som portabelt (dvs. overførbart) dokumentformat. Det ble utviklet av Adobe Systems, og introdusert i 1991. PDF er, som navnet forteller, først og fremst et format for distribusjon av skriftlig informasjon, og den viktigste distribusjonskanalen er Internett. PDF-dokumenter inneholder både tekst og illustrasjoner, sort-hvitt eller farger, og dessuten de skriftene (fontene) som er brukt, slik at dokumentet også hos mottaker framstår med riktige skrifttyper og i den opprinnelige typografien. Derfor har et dokument i PDF-format helt identisk utseende

de hos både avsender og mottaker, og det ser likt ut på skjerm og papirutskrift.

Hvorfor ble PDF så dominerende?

I dag har PDF en dominerende stilling – både som generelt dokumentformat og som format for det som skal trykkes. Praktisk talt hver eneste trykksak har en fortid som PDF – uavhengig av om prepress gjøres i huset eller om filene mottas utenfra. Unntak finnes praktisk talt ikke, og dominansen tegner til å bli langvarig.

Men hvilke egenskaper er det som har gitt PDF-formatet den dominerende posisjonen?

- Formatet er plattformnøytralt, dvs. at de samme PDF-filene kan benyttes for ulike operativsystemer. En PDF-fil som blir generert ved hjelp av en Windows-applikasjon kan bli prosessert videre på en UNIX-server og deretter vist på skjermen til en Macintosh.
- PDF er ikke noe proprietært format, men en åpen standard, hvilket vil si at alle som ønsker det kan lage et program som framstiller PDF-filer.
- PDF kan definere alle parametre som er nødvendige for trykksaker med hensyn til typografi, illustrasjoner og farger.
- For dokumenter som skal trykkes finnes det spesielle varianter under fellesbetegnelsen PDF/X. PDF/X er ikke et eget format, men forteller at dokumentet har parametre som er tilpasset trykking. Det har nemlig vært et stort problem at trykkerier har mottatt PDF-er som ikke er egnet for trykking.
- Ved hjelp av preflight-programmer kan trykkeriene hurtig kontrollere om PDF-dokumenter har de riktige parametrene for trykking.
- Formatet gir relativt små datafiler, velegnet til distribusjon over linje – eksempelvis via Internett.

For trykkeribransjen er PFD-formatet blitt et fantastisk verktøy. Mange trykkerier formelig elsker PDF-er, som gjør at de umiddelbart etter mottak og preflight kan kjøre dokumentene til utskytning og eksponering. Med et minimum av forsinkelse kommer de i gang med produksjonen i mangefargepresser hvor timekostnaden er svimlende – også når de står stille.

er «job-killer» i grafisk?

Arbeiderne møtte ofte nye maskiner med skepsis. I flere europeiske land kom det til storm på maskinene. Her er britiske maskinstormere under sin mytiske leder Ned Ludd på vei mot en fabrikk. Tegning fra 1811.

En «jobb-killer» for norsk grafisk industri?

Det har så vidt jeg kjenner til ikke vært gjort noen systematiske undersøkelser av hvilken betydning PDF-formatet har hatt for strukturendringene i den grafisk industrien. I det følgende bygger jeg derfor mer på generelle iakttagelser enn på empiriske data. Jeg skal kort se nærmere på to områder – trykksaks substituering og trykksakimport.

PDF fortrenger i stort grad trykte produkter ved at dokumenter som tidligere ble trykt og distribuert, nå blir distribuert som PDF-dokumenter. Slik erstatter PDF-er trykksaker (trykksaks substituering). Når det tidligere fulgte trykte bruksanvisninger med mange produkter, er disse i dag erstattet av PDF-dokumenter på en DVD, eller bare en nettadresse. Kunden får lese brukerveiledningen på nettet, eller skrive den ut på egen skriver. Likeledes opplever en at alle typer dokumenter, eksempelvis statlige og kommunale saksdokumenter nå bare foreligger elektronisk – med mindre en skriver dem ut selv. Hvor mye denne trykksakerstatningen utgjør, er det vanskelig å stipulere, men det dreier seg om

betydelige kvanta.

PDF-formatet har utvilsomt stimulert trykksakimporten og således fratatt norske bedrifter trykkoppdrag. Tidsmessig er det likegyldig om en PDF sendes til et trykkeri i nabolaget for trykking, eller til Baltikum eller Kina. Dersom produksjonsdataene ellers er klart definert, går trykking og ferdiggjøring i regelen greit. Når mange trykkerier i de aktuelle produksjonslandene nå er PSO-sertifisert, opplever kundene at kvaliteten stemmer. Ulempen vis-a-vis lokal produksjon, er at transport til Norge tar tid og koster penger, men ikke mer enn at norske trykksakkjøpere finner det økonomisk fordelaktig å plassere store kvanta i lavprisland. PDF-formatet er ikke årsak til denne utviklingen, men har gjort det vesentlig enklere å plassere trykksakene ute.

Vi som elsket PDF

I Jens Bjørnebos essay «Vi som elsket Amerika» (1966) var hovedbudskapet at Vietnamkrigen hadde snudd europeernes forhold til Amerika fra kjærligheten til hat.

Sjøl har jeg helt siden 1991 vært PDF-

begeistret. Og på tross av at jeg mener å ha identifisert PDF som en betydelig «jobb killer» i norsk grafisk industri, så er min holdning til PDF likevel uendret. «Jeg elsker» fortsatt PDF. PDF/X vel å merke.

GJESTESPALTA

Sven Erik Skarsbø, født 1940, typograf, historiker, skribent og pensjonert førstelektor i grafiske fag.

«Å tegne med lys»

Guy Methi Huste holdt et spennende og inspirerende foredrag om hvordan ta bedre bilder.

Det startet med far sitt gamle kamera. Vi ladet filmen, skrudde på innstillingene og 24 bilder senere var det på tide å spole tilbake, levere filmen i fotobutikken og vente spent på resultatet. Nå flere kameraer senere, etter tusenvis av bilder og som innehaver av et nytt fancy digitalkamera i veska, var jeg klar for et fotokurs.

Tekst og foto: Anita Frøland

En invitasjon var hengt oppslagstavlen på jobben, og med sirlig håndskrift sto det «jeg har meldt meg på den 30., bli med da vel». Først til mølla sto det også, så jeg kom meg raskt tilbake på plass og fyrte av en e-post til foreningen. Jeg var tydeligvis ikke alene og de to kveldene på IGM ble raskt fullbooket.

Vi ble møtt pizza, twist og frukt. Trine

på IGM og Merete fra OGF hilste velkommen før Guy Methi Huste fyrte av sitt briljante foredrag om fotografering.

Ordet fotografering kan oversettes med «Å tegne / male med lys», og mye av fotograferingen går ut på det å fange, male, tegne, utnytte og manipulere lyset. Vi lærte om kamerats manuelle innstillinger, hvordan bruke ISO, blender og lukketid. Etter at man i mange år har pekt på objektet, klikket på knappen og kameraet har ordnet det meste, fikk vi svar på hvorfor enkelte bilder blir kornete, de mangler dybde, grunnen til at enkelte blir seende ut som ett spøkelse og hvordan den hvite isen ikke trenger å bli gul neste gang jeg tar bilder i en ishall.

Vi lærte via flotte illustrerte eksempler om komposisjon, kameravinkler, bildeutsnitt og hvordan elementer i bildet kan gjøre forskjellen på et godt og spennende bilde i motsetning til et dårlig og kjedelig bilde. Det gyllne snittet, perspektivet, symmetri og asymmetri er gode verktøy

å ta med seg, og det er faktisk lov å redigere ett bilde. Har man RAW funksjon i sitt kamera, så gir dette muligheten til å hente mye mer informasjon ut av et bilde når det fremkalles enn det man får fra et standard JPEG formatet.

Sender en takk til foreningen for et veldig bra initiativ, og en takk til IGM og Guy for et veldig nyttig og lærerikt foredrag!

Til dere som ikke kunne være med disse dagene: Noen enkle tips til å ta bedre bilder:

- Gå nærmere!
- Ikke vær redd for å teste kamerats funksjoner. Bruk forskjellige innstillinger på de samme motivene.
- Ta masse bilder!

Oslo Grafiske Fagforening: www.ogf.no
IGM: www.igm.no
Twitter: [IGM_kvitter](https://twitter.com/IGM_kvitter)
Facebook: www.facebook.com/IGM.no

Tradisjonen tro hadde foreningen sammen med LO-familien, Norway Cup og Utenriksdepartementet samlet inn penger så vi kunne være vertskap for palestinske lag under årets Norway Cup-turnering.

Av: Terje Fjellum, Sportsredaksjonen
Foto: Lars Penick

For første gang på mange år hadde vi igjen gleden av å ha med et jentelag. Som den kvinnelig representanten fra det Palestinske fotballforbundet sa, dreier dette seg om så mye mer en bare fotballen for jentene. Det gir selvtillitt, muligheten til å bli kjent med vår kultur og ikke minst det å se hvordan jenter i vårt land har en selvfølgelig deltagelse på lik linje med jevnaldrende gutter.

Dessverre ble det nok en gang problemer med å få ut laget fra Gaza, men i motsetning til tidligere skyldtes det denne gangen ikke de Israelske myndighetene.

Jentene som var et sammensatt lag fra ulike steder på Vestbredden hadde kun spilt sammen tre ganger, og aldri spilt på gress. De viste en vinnervilje av de sjeldne, men i de første kampene sto ikke ferlighetene i forhold til innsatsen, og de

var nærmest utrøstlige etter tapene. Til gjengjeld var gleden og stoltheten over deres første og eneste seier en sann gledesopplevelse, som sitter som et av sommerens beste minner. Ikke minst evnen til å gi en trøstende klem til gråtende motstandere. VAKKERT. Men på tross av et beskjedent resultat, var det ingen tosfra nederlag

Guttelaget Sabra Shatila er også et lag sammensatt av barn fra de ulike flyktningeleirene i Libanon, og for de av oss som har vært der og sett hva slags forhold de lever og trener under, er de sportslige resultatene ikke annet en fantastiske. På syv kamper fikk de seks seire og en uavgjort kamp og en målstatistikk på imponerende femtiture-seks! I tillegg til fotballkunst bidro laget med flere danseoppvisninger med Palestinsk folkedans. Først etter hver kamp – hvor motstanderlaget ble dratt med inn i dansen, seinere med oppvisning i rådhuset og på den store scenen på sletta.

Noe som også er blitt en tradisjon er en ko-

sedag på Tusenfryd hvor barna kan være bare barn. For en såkalt «tøff» til-litsvalgt blir det umulig å holde tårene tilbake når en ser og hører hvordan de virkelig slapper helt av

og bare koser seg. Tankene mine går tilbake til den første gangen vi tok barna med oss til Tusenfryd. Da tok jeg en av lederne til side og spurte om det er riktig av oss å gi dem dette og så sende dem tilbake til «hælvete»? Han så på meg og sa med et smil: Men Terje, alle barn fortjener å komme til paradiset minst én gang i livet.

Om gutta hadde dominert på fotballbanen, tok jentene en suveren revansj når det gjaldt å teste ut de ulike fartsapparatene på Tusenfryd. Om Holmenkollstafetten er vårens vakreste, så er Tusenfryd sommerens vakrest eventyr.

Nok en gang vil jeg få takke foreninga for bidraget på halvårsmøtet, som gjør det mulig å gi disse hardt prøvede barna et lykkelig minne for livet. Jeg er utrolig stolt av å få være en del av OGF.

NORWAY CUP var i år heldig med været. Hele uka lå Ekebergsletta badet i sol fra morgen til kveld. Over 30 000 deltagere og mer enn 50 lag fra utlandet deltok i denne verdens største fotballturnering. I tillegg sørget 16 000 funksjonærer for at alt gikk på skinner. Det er en kraftig økning på arrangementet fra den beskjedne starten i 1972.

Typografernes feriehjem

(Typografiske meddelelser nr 44/1897)

Historiespalta

Vi bringer idag et billede af rekonvalescenthjemmet slig som det vil komme til at se ud efter den lagte plan. Billedet har tidligere staaet i det til 25-årsjubilæet udgivne «Gutenberg» samt i et par af Kristiania dagblade; men vi antager, at det ogsaa vil være af interesse for kolleger i de øvrige byer at se dette.

Av: Niels Edvard Killi

Enhver ved hvilken betydningsfuld rolle ren og tør luft spiller for rekonvalescenter, og da ikke mindst for dem, der lider af bryst- og lungesykdomme. Det var derfor paakrevet at ha et sted at sende de syge i bedring hen, og da Bogtrykkernes sygekassens mangeaarige læge dr. Mangelssen her i bladet foreslog oprettelsen af et rekonvalescenthjem blev denne tanke straks grebet med begjærlighed af Kristiania typografer.

Der blev nedsat en komite til at fremme sagen, og dennes arbejde har været kronet med held, idet den store gavemildhed, der har været udvist fra forskjellige hold, har sat komiteen istand til at kjøbe pladsen «Sæterbraaten» – (les mer om dette sted på side 11) 58 000 kvaderatalen stor – til en pris af 1800 kroner (foruden omkostninger). Ejendommen ligger ca. 10 minutters

gange fra Haakenstadsæteren.

Nu for tiden er det ikke saa letvindt at komme ditop, idet man fra Grorud stasjon maa kjøre 2 a 3 mil opigjennem Hadeland, men naar nordbanen blir færdig, vil man faa ca. 50 km. jernbanereise til Bjørgesæteren og derfra omtrent en halv mil at gaa eller kjøre.

Bygningen skal være færdig at tages i brug næste sommer. Dens kostende er kalkuleret til 2800 kr. Bygningen, blir komfortabelt og bekvemt indrettet, faar en 3 alen høj kjælder, hvor man kan opbevare madvarer etc. i sommervarmen. I første etage blir der indrettet to bekvemmeligheder, hver paa stue, kammer og kjøkken, for rekonvalescenter, som ønsker at medta sin familie. (I tilfælde det skulde vise sig, at hjemmet ikke har brug for disse rum, saa vil de blive bortlejet.) 2den etage vil indeholde ikke mindre end 11 soveværelser, hvert 3 alen bredt og 4 ½ alen langt, samt et selskabsværelse, der er 6 x 4 ½ alen. For begge etager vil der bli indrettet verandaer, hvorfra man faar en vidtrækkende udsikt.

Planen kan efter vore smaa omsten-

digheder siges at være storartet; at en enkelt fagforening gaar igang med et saa kostbart selvhjælpsapparat er noget enestaaende her i landet. Dog har som sagt sagen hidtil gaat ualmindelig godt fremad og der er indsamlet forholdsvis store summer, idet ikke blot kollegerne, men ogsaa principaler, og udenfor faget staaende mænd har tegnet sig for bidrag.

Imidlertid behøves der til at realisere planen endnu adskillige penge. Komiteen har derfor isinde til jul igjen at udig et festblad, hvis overskud skal tilflyde byggefondet. Forhaabentlig vil dette overskud bli ikke saa ganske lidet.

Vi vil ønske komiteen held til udførelsen af det gjenstaaende arbejde. Gid den maatte bli sat istand til at gennemføre sin lagte plan om at faa hjemmet opført og indrettet til mottagelse af rekonvalescenter allerede næste sommer.

Samtidig maa det være os tilladt at rette en tak til komiteens medlemmer for deres hidttidige arbejde, samt ligeledes en tak til enhver, som gjennem bidrag har vist sin velvilje overfor planen.

Stabil arbeidskraft

Hos Julius Ørenberg Bokbinderi er det ikke bare et unikt faglig, men tydeligvis ogsaa et brukbart arbeidsmiljø. Ved siste kontingentinnbetaling kunne daglig leder Stein Julius Johansen melde at to av hans mest erfarne ansatte hadde valgt å pensjonere seg.

Dette er Wera Mathiesen og hennes mann Arne

Mathiesen. Johansen mistet da 85 års erfaring i bedriften på én dag.

Wera hadde da arbeidet i bokbinderiet i nesten 32 år, men ble klart slått av sin mann som hadde 53 år i bedriften, og 50 års medlemskap i fagbevegelsen.

Arne ble i begynnelsen av september tildelt Kongens Fortjenestemedalje. Tildelingen ble markert med en hyggelig tilstelning i bedriften.

DEN FAGLIGE OG POLITISKE SITUASJONEN

Resultatet av kommunevalget viser at det blir fire nye år med borgerlig styre i Oslo. Høyre rasket til seg omtrent halvparten av Fremskrittspartiets velgere og blir nærmest enerådende i Oslo.

Av: Kleiv Fiskvik,
tidligere leder av LO i Oslo

Det betyr sannsynlig litt mindre ytterliggående høyrepolitikk, men fortsatt privatisering og salg av det som er igjen av kommunale eiendommer og selskaper. Dette får vi ikke gjort noe med før østkantfolk går og stemmer i like høy grad som folk på vestkanten. Med ned mot 50 prosent deltakelse på østkanten og opp mot 85 øprosent på vestkanten er en kommunevalgkamp for partiene på venstresida en kamp i motbakke.

Fram mot 2013

Det er likevel tydelige tegn i resultatet av årets valg som er positive sett fram mot stortingsvalget i 2013:

Det blåblå flertallet i landet er forduftet. Det er også et faktum at flere av venstresidas velgere deltar i stortingsvalg enn i kommunevalg. Det som vil være avgjørende i tida fra mot valget i

2013 er hvilken politikk den rødgrønne regjeringen vil føre. Hvis folk ser en tydelig forskjell på høyre- og venstresida vil det mobilisere venstresidas velgere i større grad. Det ligger ikke noe krav i folket om mer privatisering og konkurranseutsetting. Det ligger heller ikke noe krav om avregulering av arbeidslivet med nedmontering av arbeidsmiljøloven slik Høyre og Fremskrittspartiet tar til orde for. Stoltenberg 2-regjeringen har vist seg å være av et helt annet og bedre kaliber enn Stoltenberg 1. Vi skal ikke underslå det faktum at både SV og SP i sterk grad har bidratt til at regjeringen er så pass klar i forhold til arbeidstakernes rettigheter og motstand mot privatisering og avregulering som den er. Regjeringen har imidlertid noen sentrale utfordringer som det må ryddes opp i før valget i 2013:

Det første er utfordringen på sjukehussektoren. Den ti år gamle sjukehusreformen, som Høyre og Frp jublet for, har satt regjeringen i en nesten håpløs situasjon fordi det er opprettet forretningsmessige foretak som styres etter privatkapitalistiske prinsipper som ender opp i katastrofale kutt og nedleggelser av både avdelinger og hele sjukehus. Sjøl om Norge har et av verdens beste helsevesen er den økonomiske styringsmodellen for sjukehusene håpløs. Sjukehusreformen er en mislykket reform som bare gir høyrepartiene vann på mølla i deres bestrebelser for å få private på banen. Samhandlingsreformen er ment å skulle bøte på noen av problemene sjukehusreformen har skapt, men kan fort bli enda en reform som gjør vondt

verre hvis kommunene ikke blir tilført de midlene som trengs for at den skal fungere.

En utfordring som er av stor strategisk betydning, og som må løses, er resultatet av en annen mislykket reform, Reform 94, og det senere såkalte kunnskapsløftet. Kristin Halvorsen er i gang med dette, men det går for sakte og det vises dessverre for liten handlekraft. Det store frafallet i videregående skole resulterer ikke bare i at næringslivet etter hvert har fått stor mangel på faglært arbeidskraft, men også at en stor del av ungdommen som faller ut av videregående ikke kommer seg inn i arbeidslivet. Dette er tall som ikke viser seg i arbeidsløshetsstatistikkene.

Faglig politisk samarbeid og samordning

Det var fagbevegelsen som i sin tid tok initiativet til å danne Arbeiderpartiet. I dette spilte typografene en viktig rolle. Disse pionerene forsto at arbeiderbevegelsen også måtte ha et partipolitisk redskap. De forsto at den faglige kampen alene ville ikke gi samfunnspolitiske resultater uten at det faglige og politiske arbeidet ble samordna. Dette samarbeidet har ført til at vi her i landet har oppnådd de resultatene vi har. Framover mot valget i 2013 har vi i fagbevegelsen ansvar for å bevisstgjøre og skolere medlemmene i nødvendigheten av aktivt politisk arbeid og bevissthet. Det er på den måten, med målbevisst og tålmodig arbeid vi kan sørge for at arbeiderbevegelsen fortsatt blir den ledende kraften i samfunnet.

VI GRATULERER

Oslo Grafiske fagforening gratulerer sine jublanter

OKTOBER 2011

60 år:

011051, Latif, Mohamed,
Lindebergv. 51 A, 1069 OSLO
031051, Hansen, Dagfinn Holth,
P. A. Holmsvei 30, 1164 OSLO
081051, Jeppedal, Grethe Ulland,
Grandsdalen 27 B, 1054 OSLO
091051, Knutsen,
Tor Hellestadgangen 46, 2072 DAL
091051, Belseth,
Randi, Collettsgt. 15, 0169 OSLO
101051, Martinsen, Per Olav,
Kalbakkstubben 10, 0951 OSLO
111051, Evenrud, Bjørg,
Kirkev. 9 E, 1410 KOLBOTN
171051, Jansen, Frank,
Munkebekken 456 B, 1061 OSLO
171051, Lindstrøm, Kjell Roger,
Sandefjordg. 5 E, 0464 OSLO
181051, Austrumdal, Ståle Stein,
Ringv. 96, 1555 SON

70 år:

061041, Halvorsen, Jan Erik Karl,
Sågvegen 4 A, co/Toril Solberg,
Se-45430 Brastad, SVERIGE
131041, Wold, Jorunn Helene,
Stasjonsv. 42 A, 2010 STRØMMEN
211041, Engebretsen, Rolf Egil,
Nordsetergrenda 1 B, 1161 OSLO
211041, Berntsen, Jan Ole,
Hellebakken 9, 1900 FETSUND
221041, Brigger, Bjørn,
Ingelstun 40, 2022 GJERDRUM
231041, Eklund, Torbjørn,
Brolandsv. 34 B, 0980 OSLO
271041, Torgersen, Tore,
Søndre Skrenten 3 E, 1410 KOLBOTN
301041, Jakobsen, Torbjørn,
Lindebergv. 51 C, 1069 OSLO

75 år:

101036, Holmsen, Arne Harry,
3632 UVDAL
141036, Borrebæk,
Jan, Nico Hambrosvei 6, 0969 OSLO
161036, Jensen, John Anders,
Westey Egebergs Gate 3 C, 0177 OSLO

85 år:

041026, Gran, Gunnar,
Vallefaret 21, 0663 OSLO

051026, Weber, Horst Wilhelm,
Fossumberget 56, 0983 OSLO
061026, Nordby, Jan
Kolbotn Terr 27, 1410 KOLBOTN
111026, Franang, Per Robert,
Håkonskastet 9 A, 1453 BJØRNEMYR
121026, Iversen, Birger Hans,
Skjettenv 48, 2013 SKJETTEN
201026, Hammerstad, Rolf Martin,
Jacobine Ryesvei 1, 0987 OSLO

90 år:

301021, Holthe, Kaare Gunnulf,
Vestlisvingen 25, 0986 OSLO

NOVEMBER 2011

60 år:

061151, Freidher, Erik,
Florabakken 3, 1162 OSLO
081151, Aurdahl, Bente,
Olaf Schausvei 24, 0572 OSLO
091151, Rognstad, Tor Kristian Norvald,
Nordraaks vei 15 C, 1369 STABEKK
141151, Torgersen, Truls Egil, Harald
Sohlbergsvei 18, 1064 OSLO
221151, Bondkall, Arnfinn,
Stenfeltia 25, 1405 LANGHUS

70 år:

031141, Derbakk, Per,
Kristinsvei 33, 0669 OSLO
071141, Barstad, Svein,
Blystadringen 2 D, 2014 BLYSTADLIA
081141, Thomte, Dagny Helene
Nordre Liavegen, 2647 SØR-FRO
121141, Sørensen, Arild,
Vollsveien 155, 1359 EIKSMARKA
181141, Tollofsen, Freddy Reidar,
Åseng. 4 D, 0480 OSLO
191141, Myhre, Svein,
Måstadveien 104, 1866 BÅSTAD
221141, Lindholm, Karl Arne,
Høn Gårdsv. 23, 1384 ASKER

75 år:

011136, Johansen, Per Hugo,
Edv. Munchsvei 85, 1063 OSLO
151136, Caspersen, Ulf,
Oppsandv. 36, 1400 SKI
221136, Hagen, Arne Thore,
Nåkkvesvei 1, 0670 OSLO

281136, Figueirado, Dionysius,
Ullevålsv. 111 B, 0359 OSLO
271136, Rønning, Knut S.,
Kristinsvei 26, 0669 OSLO

80 år:

121131, Johansen, Jan Anders,
Tvetenv. 193, 0675 OSLO
231131, Fredriksen, Tor,
Ekelundstien 82, 2004 LILLESTRØM

90 år:

201121, Holter, Astrid,
Korsvollbråtan 21, 0880 OSLO
211121, Svaleng, Einar Anker Astru,
1923 SØRUM

DESEMBER 2011

60 år:

231251, Braathen, Knut Esben, Martin
Borrebekkensvei 24, 0584 OSLO
131251, Hovelsen Liv,
Sjøgata 2, 1516 MOSS
181251, Corneliussen, Erling,
Rugv. 11, 0679 OSLO
241251, Frisk, Knut Werner,
Nygård Terr 4, 0873 OSLO
241251, Wilhelmsen, Espen,
Prestegårdsv. 41, 0851 OSLO

70 år:

031241, Olsen, Bjørn,
Galgeberg 3 E, 0657 OSLO
201241, Døli, Nils Henrik,
Jomfrubråtveien 30, 1179 OSLO
221241, Norli, Kjell Petter,
Iver Holtersvei 33, 1410 KOLBOTN
311241, Holm, Freddy Arvid,
Postboks 2802 Tøyen, 0608 OSLO

75 år:

071236, Watterud, Kjell,
Kranv. 7, 0684 OSLO
070436, Lindstad, Kai Raymond,
Magnefaret 3, 0678 OSLO
101236, Lognsli, Henry,
Gamle Strømsv. 78 C, 2010 STRØMMEN
141236, Garmann, Jan Alexander,
Rastastubben 8, 1476 RASTA
141236, Eriksen, Grete Marit,
Ammerudv. 33 E, 0958 OSLO

151236, Holmsen, Signe,
Strømsv. 108 B, 2010 STRØMMEN

80 år:

161231, Strømdahl, Olaf,
Langerud Sykehjem,
Skullerudveien 45, 1188 OSLO
181231, Fjeldaas, Tom Robert,
Fredheimv. 3, 1807 ASKIM

241231, Kristiansen, Per Kr.,
Fasanv. 1, 1348 RYKKINN
291231, Øktan, Arild Roger,
Solbergliv. 92, 0683 OSLO
311231, Pedersen, Frank Otto,
Kalbakkv. 13 A, 0953 OSLO

85 år:

031226, Johansen, Trygve B.,
Fururabben 6 A, 1361 ØSTERÅS
051226, Fischer, Marie Olga,
Toftes gt. 481, 0556 OSLO

90 år:

211221, Hagen Kjell Normann,
Kjelsåsv. 5 C, 0488 OSLO

Gode kollega!

Etter avsluttet arbeidsliv innen lito/offset-delen av de grafiske fag
savner du kanskje samværet med kolleger?
Vi er et tilbud til deg som fortsatt ønsker kontakt og som gjerne vil
diskutere fagenes fortid og framtid med likesinnede.

Oslo-litografenes pensjonistforening

(Tidl. Oslo litograf- og kjemigraførenings pensjonistforening)

Vi har møter den andre tirsdagen i hver måned (kl 11-13)
i de hyggelige kjellerlokalene i Sagveien 24.
Dessuten arrangerer vi lengre turer og dagsutflukter flere ganger i året.

Ta kontakt på telefon 22 68 33 34 eller 900 19 597 hvis du vil vite mer.

KONTAKT OSS:

Fellesforbundet avdeling 850 -
Oslo Grafiske Fagforening,
Sagveien 24, 0459 Oslo.
Telefon 22 80 98 70.
avd850@fellesforbundet.org
www.fellesforbundet.no/avd850

LEDER: Terje Fjellum,
telefon 22 80 98 74
terje.fjellum@fellesforbundet.org

NESTLEDER: Adolf Larsen,
telefon 22 80 98 75
adolf.larsen@fellesforbundet.org

SEKRETÆR: Ingunn Berger,
telefon 22 80 98 70

OSLO-TYPOGRAFENES PENSJONISTFORENING

HEI ALLE PENSJONISTER!

Kan det være noe for deg å treffe tidligere kollegaer en gang i blant?

Du har muligheten hvis du besøker Oslo-typografenes pensjonistforening,
Vetlandsveien 99-101 (Oppsals Samfunnshus), kl 12.00-14.00.
Vi har fine turer og teaterbesøk! Vi har røykfritt miljø.

Møtedager (onsdager) for 2011 er: 28/9 - 26/10 30/11 - 21/12 (julemøte)

En fin sosial sammenkomst! Ta en tur!

Ring Steinar Bjerkelund - tlf. 22 75 50 73 - mob.906 83 317

Styret ønsker alle vel møtt!

HALVÅRSMØTE 2011

Oslo Grafiske Fagforening avholder halvårsmøte - sagveien 24.
Torsdag 27. oktober klokka 17:00.

Forslag til dagsorden:

1. Åpning - 2. Konstituering
5. Valg av valgkomite

Forslag som ønskes behandlet på halvårsmøtet må være kommet inn til styret innen torsdag 6. oktober.

Det blir enkel servering med påmelding innen mandag 24. oktober til:
avd850@fellesforbundet.org / 22 80 98 70

Styret i Oslo Grafiske Fagforening

